

Висновки

Впроваджуючи на власному підприємстві ефективну політику щодо фінансового забезпечення, його власники створюють об'єктивно кращі умови для використання та залучення більшого обсягу позикових фінансових ресурсів. Власні фінансові ресурси підприємств малого бізнесу є досить обмеженими і не завжди достатніми не тільки для придбання основних засобів, а й для поповнення оборотних активів. Ігнорування залучення позикових коштів не бажане. І факторинг як складова фінансового забезпечення розвитку малого підприємства не повинен залишатися без належної уваги з боку власників та менеджерів.

Список використаних джерел

1. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачинська

// Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – Вип. 3–4. – Т. 17. – 2012. – С. 37–43.

2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році. Стат. збірник. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2014. – 314 с.

3. Статистична інформація. Публікації: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Офіційний сайт журналу «Власний бізнес»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.vlasbiz.net

5. Данилків Х.П. Факторинг як альтернативне джерело фінансування малого бізнесу / Х.П. Данилків // Формування нового обліку вітчизняної науки: матеріали Міжнародної конференції (м. Київ, 28 лютого 2014 р.). – Київ, 2014. – С. 81–84.

6. Другов О.О. Аналіз джерел фінансування розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / О.О. Другов // Стратегічні пріоритети. – №4(9). – 2008. – С. 115–120.

А.В. ЦИГАНЮК,

к.е.н., с.н.с., в.о. зав. відділом стратегії сталого розвитку НДІ,

Ю.В. ТКАЧЕНКО,

к.е.н., доцент, директор Інституту управління і права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Основні напрями реалізації пріоритетів сталого розвитку задля забезпечення стійкості сільськогосподарських підприємств

Стаття присвячена розробці концептуальних підходів до реалізації задекларованих державних стратегічних пріоритетів сталого розвитку на основі узагальнення кращого досвіду ЄС та інших країн ОЕСР і впровадженню екологічних методів ведення бізнесу сільськогосподарськими підприємствами, що слугуватиме фундаментом практичних дій у названому напрямі.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегія, «зелена» економіка, структурні зміни, пріоритетні напрями.

А.В. ЦИГАНЮК,

к.э.н., с.н.с. и.о. зав. отделом стратегии устойчивого развития НИЭИ,

Ю.В. ТКАЧЕНКО,

к.э.н., доцент, директор Института управления и права Национального юридического университета им. Ярослава Мудрого

Основные направления реализации приоритетов устойчивого развития для обеспечения устойчивости сельскохозяйственных предприятий

Статья посвящена разработке концептуальных подходов к реализации задекларированных государственных стратегических приоритетов устойчивого развития на основе обобщения лучшего опыта ЕС и других стран ОЕСР и внедрению экологических методов ведения бизнеса сельскохозяйственными предприятиями, что послужит фундаментом практических действий в названном направлении.

Ключевые слова: устойчивое развитие, стратегия, «зеленая» экономика, структурные изменения, приоритетные направления

A.V. TSYHANYUK,

Ph.D., Senior researcher, acting head of Department of Sustainable Development Strategy SREI,

Y.V. TKACHENKO,

Ph.D., Docent, Director of the Institute of Management and Law Yaroslav Mudryi National Law University

The main directions for realisation of the priorities of sustainable development to ensure the sustainability of agricultural enterprises

The article is devoted to the development of conceptual approaches to the implementation of the declared government policy priorities of sustainable development based on the generalization of best practices of the EU and other OECD countries and implementation of environmental business practices by agricultural enterprises that will serve as the foundation for action in the said direction.

Keywords: sustainable development strategy, the «green» economy, structural change priorities.

Постановка проблеми. Скорочення впливу на навколишнє середовище сільськогосподарських підприємств за допомогою дотримання вимог природоохоронного законодавства у виробництві товарів і послуг є ключовим фактором успі-

ху екологізації економіки. За даними ЮНЕСКО, сільськогосподарський сектор за традиційних технологій обробітку землі споживає понад 70% світових ресурсів прісної води та є відповідальним за 13% світового обсягу викидів парникових га-

зів, при цьому лише 25% всіх відходів сьогодні утилізують або регенерують. Україна активно «сприяє» погіршенню якості навколишнього природного середовища. Беручи до уваги використання застарілих технологій виробництва, низький рівень енергоефективності підприємств, ресурсну та енергетичну залежність України на фоні політичної, економічної та фінансової кризи, посилені військовою агресією на сході країни з боку Росії, питання переходу до «зеленої» економіки має бути серед пріоритетних на порядку денному в Україні.

Як відомо, поліпшення екологічних показників сприяє розвитку нових напрямів агробізнесу для самих сільгоспвиробників як важливих постачальників товарів і послуг. Проте бажання і можливості сільськогосподарських підприємств прийняти і впровадити практики сталого ведення бізнесу зазвичай стикаються з обмеженими ресурсним потенціалом, дефіцитом кваліфікованих кадрів і професійних знань. Дуже часто сільгосптоваровиробники просто не володіють інформацією про безліч фінансово привабливих можливостей вдосконалення своїх екологічних показників. Поширена помилкова думка, що охорона навколишнього середовища пов'язана з великими технічними складнощами, проблемами і витратами. Навіть коли відомо, що поліпшення екологічних показників підвищує конкурентоспроможність підприємства, брак відповідних знань і досвіду перешкоджає використанню еколого-економічно вигідних варіантів. У той же час обмеженість внутрішніх ресурсів сільськогосподарських підприємств сприяє вибору стратегії розвитку з мінімальними ризиками, з меншим бажанням інвестувати в нові технології, частково і внаслідок невизначеності терміну окупності вкладених коштів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Тема впровадження пріоритетів сталого розвитку сьогодні активно обговорюється як на рівні міжнародних організацій, національних урядів, так і в колі науковців. Зокрема, підходи до тлумачення основних визначень, критерії та ознаки віднесення тих чи інших видів діяльності до категорії «зелених», їх базових характеристик стали предметом дослідження у багатьох документах ООН, зокрема – екологічної програми (ЮНЕП) [3] та департаменту ООН з економічних і соціальних питань (ЮНДЕСА) [4]. Сутність, історія розвитку, особливості формування моделі «зеленої» економіки у різних країнах світу вивчали Д. Пірс, А. Марканді, Е. Барбье [5], М. Скотт Като [6], М. Коммон, С. Стагл [7], Р. Ахнел [8], М. Кеннет [9], І. Ропке [10], Б. Гомбоев, Е. Зомонова [11], С. Бобильов, В. Захаров [12], Б. Буркинський, В. Геець [13].

Проте існує багато питань, що залишилися поза увагою наукової спільноти, між тим забезпечення нероздільності економічної, соціальної та екологічної сфер дозволить не лише забезпечити продовольчу безпеку країни, задовольняти потреби нинішнього, але й не створювати загроз для майбутніх поколінь. Світове співтовариство розпочало практичну реалізацію цих підходів, причому ряд країн вже має значні здобутки. Проте в Україні поки приділяється мало уваги екологізації агробізнесу і відсутні правові, програмні та інституціональні способи поліпшення екологічних показників сільськогосподарських підприємств.

Метою статті є розробка концептуальних підходів до реалізації задекларованих стратегією сталого розвитку пріоритетів на основі узагальнення кращого досвіду ЄС та інших

країн ОЕСР з провадження екологічних методів ведення бізнесу сільськогосподарськими підприємствами.

Виклад основного матеріалу. Усвідомлення швидкої вичерпності корисних копалин, прогресуюча деградація інших видів природних ресурсів внаслідок господарської діяльності людини, загроза глобальної екологічної кризи сприяли теоретичним розробкам та переходу до практичного впровадження моделей сталого розвитку в різних країнах світу. Крім того, розрив у рівнях соціально-економічного розвитку індустріальних країн і країн, що розвиваються, досяг таких масштабів, коли він сприймається обома сторонами як глобальна загроза міжнародній стабільності. Саме реалізація стратегії сталого розвитку розглядається як шлях подолання соціально-економічної напруженості між країнами завдяки можливості подолання відставання параметрів якості життя у менш розвинених країнах від аналогічних параметрів у розвинених країнах.

Багато країн ЄС та інші країни ОЕСР вирішили це завдання шляхом впровадження інформаційних інструментів і нормативних та економічних стимулів, що спонукають сільськогосподарські підприємства покращувати свої екологічні показники, виконувати і перевиконувати нормативні вимоги. Головним результатом роботи світового співтовариства у напрямі переходу підприємств сільського господарства на засади сталого розвитку є те, що переважна більшість країн, що розвиваються, вже стали на цей шлях, в них розпочалися відповідні трансформаційні процеси.

Перехід до сталого розвитку, необхідність якого вже усвідомили країни світу, є важливим для нашої країни, і для реалізації його принципів в Україні є всі підстави. Мова йде не тільки про проблеми, пов'язані із суттєво деградованим природним середовищем та високим рівнем забруднення, а й кризовий стан економіки. Про необхідність здійснення докорінних економічних, державно-правових та технологічних змін у сільському господарстві, а також у світогляді суспільства. На думку провідних фахівців нашої держави, криза економіки має бути використана для будівництва оновленої структури АПК на абсолютно нових принципах господарювання.

Стратегія розвитку аграрного сектору на період до 2020 року була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України №806-р від 17.10.2013, згідно з якою продовольчу безпеку планується забезпечити шляхом розвитку основних видів вітчизняної сільськогосподарської продукції (зерна, молока, м'яса, цукру, яєць, олії соняшникової, овочів) на рівні не менш як 80% попиту внутрішнього ринку.

Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції передбачається забезпечити шляхом зменшення щорічних витрат енергетичних ресурсів на 1 тону виробленої продукції в середньому на 1–2%, створення та функціонування організацій у всіх галузях сільського господарства та збільшення щорічно на 1% питомої ваги сільськогосподарської продукції, що реалізується за довгостроковими контрактами, у загальному обсязі її реалізації.

Така стратегія розвитку аграрного сектору буде реалізована завдяки підтримки з боку держави та залученню іноземних інвестицій, що відповідає інноваційному підходу та реформам, запропонованим Президентом на період до 2020 року.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Існує велика різноманітність інструментів сприяння дотриманню екологічних вимог та впровадженню екологічної практики ведення агробізнесу, включаючи:

- нормативні інструменти: спрощення нормативних вимог для сільськогосподарських підприємств шляхом введення стандартизованих дозволів або обов'язкових норм загальної дії, а також інших ініціатив вдосконалення регуляторної практики; встановлення нормативних стимулів до впровадження систем екологічного менеджменту; просування в напрямку галузевих стратегій забезпечення дотримання нормативних вимог;
- інформаційні методи: пряме консультування сільськогосподарських товаровиробників або поширення методичних посібників у друкованому та електронному вигляді; введення галузевих сертифікатів, екологічні маркування та різних нагород за заслуги у сфері охорони навколишнього середовища;
- економічні стимули: гранти, пільгові позики і податкові пільги для підприємств сільського господарства, готових йти далі нормативних вимог та інвестувати в екологічні технології; стимулювання великих компаній до надання «тиску» на сільгоспвиробників по всьому ланцюжку поставок і реалізація цього підходу допомогою введення екологічних вимог до процесу державних закупівель.

В Україні Проект щодо екологізації діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється в рамках Програми «Екологізація економіки країн Східного партнерства ЄС» (EaP GREEN), ініційованої Європейською Комісією та реалізується ОЕСР в партнерстві з ЮНЕП, ЮНІДО та БК ООН. Вона включає регіональний компонент, що полягає в розробці Керівництва по екологізації всіх підприємств, в тому числі сільськогосподарських і пілотні проекти в декількох країнах ВП (поки що вони розпочаті у Вірменії, Молдові та Україні).

Для умов України сталий розвиток може бути визначений як процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення гарантованого задоволення принаймні мінімально необхідних потреб суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища. Забезпечення рівноваги між потенціалом природи і потребами людей.

Для реалізації завдань сталого розвитку в агросекторі необхідною є раціональність територіальної організації природокористування, що відповідає місцевим природним умовам та природно-ресурсному потенціалу території. Також важливою є паритетність використання природних ресурсів для сучасних і майбутніх поколінь. Необхідно переорієнтувати та збалансувати галузеву і внутрігалузеву структури сільськогосподарського комплексу у відповідності до нових соціальних і економічних умов.

Перехід до сталого розвитку має відбуватися в рамках раціонального поєднання ефективного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, шляхом координації дій у всіх сферах господарювання, переорієнтації суспільно-політичних відносин, соціальних, економічних, екологічних і політичних інститутів.

Реалізація цілей сталого розвитку, перш за все, пов'язана з активною структурною політикою у сфері матеріального виробництва. Вона полягає у створенні високорозвиненого сільськогосподарського комплексу і має відповідати європейським стандартам екологічної безпеки. Екологічно орієнтована структурна політики держави має реалізовуватися через ці-

льові комплексні програми. На їхній основі потрібно досягнути збалансування виробництва і споживання сільськогосподарської продукції, а також видової, технологічної, галузевої, відтворювальної та територіальної структури продуктивних сил.

У країнах ОЕСР спостерігається чітка тенденція щодо спрощення природоохоронних нормативних вимог до сільськогосподарських підприємств з низьким рівнем екологічного ризику. Це спрощення зазвичай означає заміну індивідуальних дозволів стандартними вимогами (наприклад, обов'язковими нормами загальної дії) для окремих видів діяльності з низьким екологічним ризиком, що охоплюють широке коло сільськогосподарських підприємств і використовують схожі технології. Правила, за якими оператор повинен повідомити або зареєструватися в уповноваженому природоохоронному органі до початку своєї діяльності, є кращими в плані знання регулятора про регульованого та контроль за його екологічним впливом.

Іншим способом скорочення адміністративного тягаря сільськогосподарських підприємств є забезпечення співпраці між природоохоронними та іншими регуляторами щоб уникнути подвійної паперової роботи і для проведення спільних або делегованих інспекцій в окремих галузях. Запровадження елементів самооцінки дотримання екологічних вимог сільськогосподарськими підприємствами з низьким екологічним ризиком не тільки скорочує адміністративне навантаження, а й підвищує ефективність витрат на контроль за дотриманням вимог.

У той час як природоохоронні норми зачіпають і види діяльності, які можуть бути суміжними, заходи щодо стимулювання їх дотримання повинні бути галузевими, оскільки підприємства (особливо, сільськогосподарські) реагують, головними чином, на інформацію, адаптовану до специфіки своєї галузі. Галузевий підхід до поширення інформації є частиною підходу «обслуговування клієнтів», який природоохоронні регулятори повинні застосовувати щодо сільськогосподарських підприємств. Природоохоронні контрольно-наглядові органи повинні підвищувати кваліфікацію своїх співробітників з питань регулювання та консультування малих підприємств різних галузей.

Екологічне інформаційне забезпечення сільськогосподарських підприємств з боку держави включає сприяння дотриманню екологічних вимог та впровадженню «зеленої» практики ведення бізнесу. При цьому дуже важливий вибір механізму донесення відповідної інформації. Швидке зростання розміщення методологічних посібників в Інтернеті, безсумнівно, найбільш сучасному і економічному вигляді комунікацій, ще не грає домінуючої ролі серед переваг сільськогосподарських підприємств: тільки невелика частина малих підприємств воліють Інтернет як спосіб отримання екологічної інформації. Хоча в довгостроковій перспективі рекомендації в Інтернеті повинні стати головним каналом інформаційної підтримки сільськогосподарських підприємств, у короткостроковій і середньостроковій перспективі Інтернет має бути доповнений іншими, більш традиційними механізмами, такими як друкована та електронна кореспонденція, брошури та семінари.

Представлення інформації та коректне формулювання ідей є ключовими факторами у забезпеченні ефективності інформаційних інструментів. Вигоди для бізнесу від досягнення кращих екологічних показників (у плані збільшення ефективності та конкурентоспроможності) повинні стати центральним пунктом екологічного інформаційного забезпечення сільськогос-

подарських підприємств. При поданні такого «бізнес-кейсу» може бути особливо корисно навести досвід компаній, які ведуть аналогічний бізнес і отримали комерційну вигоду від впровадження даних удосконалень екологічного менеджменту.

Інструменти екологічного інформаційного забезпечення повинні бути ретельно адаптовані до специфіки і потреб агробізнесу. Керівні матеріали повинні бути короткими і чітко розділяти нормативні вимоги і кращу практику, щоб не допустити нормативного «перевантаження». Вони повинні містити чітку інформацію про проблему, її вирішенні (покрокове керівництво) та джерела подальшої інформації. Швидше за все, найбільш підходящими будуть галузеві канали інформації, що відображають різні бізнес-моделі і вид діяльності всередині різних галузей. Державні органи, включаючи міністерства АПК, економіки та екології, повинні співпрацювати з галузевими асоціаціями та організаціями з підтримки сільгосптоваровиробників у розробці та поширенні екологічних рекомендаційних матеріалів, що підвищить довіру бізнесу до цих документів.

Ключовими факторами успіху технічної допомоги є:

- залучення багатьох державних і галузевих асоціацій у розробку програм, їх реалізацію та загальний контроль;
- фінансова доступність послуг із підтримки сільськогосподарських підприємств є важливим чинником їх використання малим бізнесом;
- облік економічного ефекту від впровадження «зеленої» практики (щодо рентабельності і конкурентоспроможності компаній, зайнятості тощо);
- поширення інформації про досягнення програм, включаючи публікацію кращих прикладів;
- залучення до процесу місцевих партнерів, що дозволяє програмам технічної допомоги купувати місцевий досвід, завоювати довіру і звітувати про результати.

Малі сільськогосподарські підприємства стикаються з серйозними труднощами у впровадженні екологічного менеджменту на підприємствах (ЕМП), включаючи обмеженість ресурсів, знань і технічних можливостей, високі початкові витрати і незначний публічний ефект цих дій. Завдання полягає в тому, як здійснити адаптацію за змістом і оформленням, до особливостей сільськогосподарських підприємств. Відносно сільськогосподарських підприємств важливо фокусуватися на простих, досяжних удосконалень екологічного менеджменту. Сертифікація агропідприємств на відповідність стандартам серії ISO 9000 вимагає тривалої підготовки, є витратною і вигідна високотехнологічним підприємствам, дійсно бажаним і здатним вийти на європейські ринки.

Ідеологія стандартів ISO 9000 зародилася у Німеччині і стала впроваджуватися із середини 70-х років ХХ століття. За більш ніж 25 років, що минули з того часу, лише трохи більше 50% промислових підприємств Німеччини перейшли на ці стандарти. В сільському господарстві цей показник значно нижчий, виникають специфічні проблеми.

Для переходу на стандарти ISO 9000 в допомогу сільгосп-підприємствам необхідно розробляти типові набори агро-технологій, адаптованих до різних екологічних умов, рівням інтенсифікації виробництва, різними господарськими укладами в рамках адаптивно-ландшафтних систем землеробства, створювати федеральні і регіональні реєстри сільськогосподарських машин. Навіть у тому випадку, якщо вся ця

робота буде виконана, господарствам буде необхідно виконати значний обсяг робіт щодо документального оформлення своїх індивідуальних технологічних особливостей.

При сертифікації враховуються: природні умови вирощування сільськогосподарських культур; сорт і насіння; ресурси інтенсифікації (мінеральні та органічні добрива, меліоранти, пестициди, ретарданту); структура та елементна база технологічного процесу; вихідні параметри (урожайність, продуктивність праці, витрати енергії); показники екологічної безпеки та багато іншого.

Незважаючи на значні труднощі, перехід на стандарт ISO 9000 залишається найперспективнішим напрямом для тих сільгоспвиробників, що прагнуть вийти на міжнародні ринки продовольчої сировини. Перш інших над цим варто замислитися виробникам зернових. Виконання національної програми з нарощування виробництва та підвищенню якості зернових в Україні стає нагальною необхідністю.

Оскільки Україна має потужний аграрний сектор і володіє високоякісними земельними ресурсами, ефективно використання яких дозволить забезпечити збалансований розвиток агропромислового підкомплексу. З метою збереження та раціонального використання земельних ресурсів нині необхідно зменшити розораність земель та підвищити родючість ґрунтів, одночасно припинивши їх деградацію. Необхідним є досягнення екологічно збалансованого співвідношення угідь в зональних системах землекористування. Потрібно якомога швидше оптимізувати та підвищити ефективність використання та охорони земельних ресурсів України.

Крім того, перехід до сталого розвитку вимагає визначення головних напрямів збалансованості водокористування, покращення водозабезпечення населення, збереження водоресурсних систем як унікальних складових природного середовища.

Висновки

Основою структурної політики держави в сільському господарстві, на нашу думку, мають стати:

- екологізація сільськогосподарського виробництва, зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище і матеріалоємності, перехід на нові методи антропогенної діяльності, в основу яких покладено екологічно безпечні технології;
- підвищення рівня збалансованості економіки за рахунок переорієнтації виробництва засобів виробництва на задоволення потреб населення у продовольстві.

Сталий розвиток потребує формування ефективного виробництва в поєднанні із зміною структур споживання, першою чергою – в аграрному секторі. Це дозволить забезпечити економічне зростання при одночасному зменшенні витрат енергії, сировини і відходів.

Формуванню основ сталого розвитку сприятиме стабільне енерго- та ресурсозбереження. Воно виступає як передумова похвалення економічної активності і розвитку підприємств через ефективне та економне використання палива та енергії.

Для забезпечення дієвості механізму реалізації переходу України до сталого розвитку необхідним є виконання його головних принципів:

- максимальна орієнтація на власні можливості, особливо природно-ресурсні умови, науково-технічний та інтелектуальний потенціал;

– використання методів стратегічного планування та розроблення щорічних програм, планів, прогнозів соціально-економічного розвитку з урахуванням вимог екологічної безпеки.

– реформування законодавчо-правової бази, яка стане основою для соціально-економічних перетворень, обґрунтованого вирішення багатьох проблем сільського господарства і збереження навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Global Green New Deal Policy Brief. – Geneva: UNEP, Economics and Trade Branch, International Environment House, 2009. – 16 p.
2. Cameron Allen, Stuart Clouth. A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications Division for Sustainable Development. – NY.: UNDESA, Division for Sustainable Development. – 2012. – 65 p.
3. David Pearce, Anil Markandya, Edward Barbier. Blueprint for a green economy. – London: Earthscan Publications Ltd, 1989. – 193 p.
4. Cato M.S. Green Economics: An Introduction to Theory, Policy and Practice / M. S. Cato. – London: Earthscan, 2009. – 224 p.
5. Common M. Ecological Economics: An Introduction / M. Common, S. Stagl. – New York: Cambridge University Press, 2005. – 552 p.
6. Hahnel R. Green Economics: Confronting the Ecological Crisis / R. Hahnel. – New York: M E Sharpe Inc., 2010. – 280 p.

7. Kennet M. Editorial: Progress in Green Economics: ontology, concepts, and philosophy. Civilisation and the lost factor of reality in social and environmental justice. / M. Kennet // International Journal of Green Economics. – 2007. – Vol 1. issue 3 / 4.

8. Ropke I. Trends in the development of ecological economics from the late 1980s to the early 2000s. / I. Ropke // Ecological Economics. – 2005. – №55(2). – P. 262–290.

9. Зомонова Э.М. «Зеленая» экономика – повестка дня конференции ООН по устойчивому развитию (Рио +20) / Э.М. Зомонова, Б.О. Гобоев // Вестник бурятского государственного университета: экономика и менеджмент. – 2012. – №1. – С. 96–109.

10. Бобылев С.Н. «Зеленая» экономика и модернизация. Эколого-экономические основы устойчивого развития / С.Н. Бобылев, В.М. Захаров // Бюллетень Института устойчивого развития Общественной палаты РФ «На пути к устойчивому развитию России». – 2012. – №60. – 90 с.

11. Пахомова Н.В. Структурные преобразования в условиях формирования «зеленой» экономики: вызовы для российского государства и бизнеса / Н.В. Пахомова, К.К. Рихтер, Г.Б. Малышков // Проблемы современной экономики. – 2012. – №3 (43).

12. «Зелена» экономика кризь призму трансформаційних зрушень в Україні [Текст]: монографія / Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов; НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. – О.: Підприємство Фенікс, 2011. – 348 с.

13. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / За заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

O.P. KOLUMBET, associate professor, Ph.D. in economics, professor of the Accounting and General Economic Sciences Department of the Open International University of Human Development «Ukraine»

Analysis of circulating tangible assets in the baking industry: scientific research trends

The article reveals the current state of the market of bread and bakery products in Ukraine. Based on the performed research the main problems of the Ukrainian bakery production companies are identified. Theoretical provisions and guidelines on administrative analysis of circulating tangible assets of baking enterprises for information support of management decision making are substantiated.

Keywords: *bakery production companies, assortment, bakery industry, market of bread and bakery products, inventories, analysis of current tangible assets, administrative analysis.*

O.P. КОЛУМБЕТ, к.е.н. доцент, професор кафедри обліку та загальноекономічних дисциплін, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Аналіз оборотних матеріальних активів у хлібопекарній галузі: напрями дослідження науковців

У статті досліджено сучасний стан ринку хліба і хлібобулочних виробів в Україні. На основі проведеного дослідження виділені основні проблеми в діяльності хлібопекарських підприємств України. Обґрунтовано теоретичні положення та методичні рекомендації з управлінського аналізу оборотних матеріальних активів хлібопекарських підприємств для інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: *хлібопекарські підприємства, асортимент, хлібопекарська галузь, ринок хліба і хлібобулочних виробів, виробничі запаси, аналіз оборотних матеріальних активів, управлінський аналіз.*

А.П. КОЛУМБЕТ, к.э.н. доцент, профессор кафедры учета и общеэкономических дисциплин, Открытый международный университет развития человека «Украина»

Анализ оборотных материальных активов в хлебопекарной отрасли: направления исследований ученых

В статье исследовано современное состояние рынка хлеба и хлебобулочных изделий в Украине. На основе проведенного исследования выявлены основные проблемы в деятельности хлебопекарных предприятий Украины. Обоснованы